

Həzi Aslanov-110

Əbədiyyətə qovuşmuş görkəmli sərkərdə

Prezident İlham Əliyev Həzi Aslanovun 110 illiyinin qeyd edilməsi haqqında sərəncam imzalamışdır. Sərəncamda deyilir: "Xalqımızın igid oğulları sırasında general Həzi Aslanovun qəhrəmanlığın rəmzinə çevrilmiş adı dərin ehtiramla çəkilir. Dünyanın faşizmdən qurtulması uğrunda ağır döyüşlərdə Həzi Aslanov məhrib hərbi sərkərdə istedadı nümayiş etdirmiş və hər b salnaməsində yeni parlaq səhifələr açmışdır. Onun göstərdiyi misilsiz şücaət və başçılıq etdiyi tank alayının müstəsna rəşadəti torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsinə hər an hazır olan Azərbaycan Ordusunun bütün şəxsi heyəti üçün əsl qəhrəmanlıq nümunəsidir".

Kinematografçılarımız Həzi Aslanovun əfsanəyə çevrilmiş qəhrəmanlığını sənədli və bədii kino lentlərində əbədləşdirmişlər. İlk dəfə kinorejissor Niyazi Bədəlov bu qəhrəman Azərbaycan oğlu haqqında 1945-ci ildə "General Həzi Aslanov" sənədli filmi çəkmişdir. Filmdə Həzi Aslanovun dəfn mərasimi, xalqımızın bu igid sərkərdəyə olan dərin məhəbbət və ehtiramı öz əksini tapmışdır. Filmdə onun cənazəsinin təyyarə limanına gətirilməsi, Bakı Zabitlər evində şəhər ictimaiyyətinin generalla son dəfə vıdalaşması, Dağüstü parkda dəfn prosesi, izdihamlı mitinq göstərilmişdir. Kinolentdə Həzi Aslanovun cəbhədə döyüş anlarını canlandıran xronikadan da istifadə edilmişdir.

1970-ci ildə rejissor Musa Bağirovun lentə aldığı "General Həzi Aslanov" sənədli filmi isə bütövlükdə, Həzi Aslanovun şanlı döyüş yoluna həsr olunmuşdur. Döyüş vaxtı arxadan xain düşmən gülləsinə tuş gəlmiş qəhrəmanın obrazını yaratmaq məqsədilə o illərin tarixi xronikasından, sərkərdənin yaxınlarının, döyüş yoldaşları və dostları-Obçanski, Poqorelko, marşal Yeryomenko, Moskva sirkinin məşhur aktyoru Mixail Şuydin, general-polkovnik Obuxov və akademik Samsonovun xatirələrindən istifadə olunmuşdur.

Həzi Aslanova həsr olunan "Sizi dünyalar qədər sevirdim" bədii filmi isə rejissor Rasim İsmayılov 1985-ci ildə lentə almışdır. Bu gün də maraqla baxılan və dünyanın bir sıra ölkələrində nümayiş etdirilən film milli kinomuzun qiymətli nümunələrindəndir. Filmdə Həzi Aslanov rolunu gənc aktyor Ramiz Novruzova həvalə olunmuşdu. Xalq artisti bu rola necə çəkildiyi barədə deyir: "Həzi Aslanovun müharibədə göstərdiyi əfsanəvi qəhrəmanlıqlar barədə çox eşidirdik. Digər yaşlılarım kimi, mən də belə qəhrəman olmaq istəyirdim. "Uzaq sahillərdə", "Axırın-cı aşırım", "Yeddi oğul istərəm" kimi filmlər bizə vətənpərvərlik hissləri aşılayırdı. Xoşbəxt sənətkarlardanam ki, böyük sərkərdəmiz Həzi Aslanovun obrazını canlandırmışam. Mənim də sənət taleyimə Həzi Aslanovu yaşatmaq düşüb. Qaldı filmə necə çəkilməyimə, deyə bilərəm ki, bu, bir təsadüf oldu. Kinostudiyaya dublyaja çağırılmışdılar. Bir dostum mənə dedi ki, Həzi Aslanov haqqında film çəkilir, rollar çoxdur, siz də gəlin. Dublyajdan çıxanda bu söz yadıma düşdü. Düşündüm ki, kinostudiyaya həmişə gələn deyiləm. Gəlmişkən elə bir şəkildə çəkdim.

Bir həftə sonra mənə kinostudiyaya çağırıldılar. Gördüm, filmin ssenari müəllifi Ramiz Fətəliyev və rejissor Rasim İsmayılov mənim şəkillərimə baxırlar. Ramiz müəllim şəkillərə baxa-baxa bildirdi ki, Hamlet Xanızadə məsləhət görüb ki, Ramiz Novruzov çox istedadlı aktyordur, onu da yoxlayın. Sınağa iyirmi aktyor çəkildik. Sonda beş-altı aktyor qaldı. Çəkilişlərdə hiss edirdim ki, rejissorun gözü artıq mənə tutub. Bax beləcə, Həzi Aslanov obrazını yaratmaq məsuliyyəti

mənim üzərimə düşdü.

Ramiz müəllim deyir ki, generalın roluna təsdiq olunmağım mənə nə qədər sevindirirdisə, məsuliyyəti də onu bir o qədər də qorxudurdu. Tarixi bir sərkərdənin rolunu oynayırdım. Bir də ki, filmin çəkildiyi ötən əsrin 80-ci illərinin ortalarında onu tanıyanların əksəriyyəti – həyat yoldaşı, oğulları, bacı-qardaşları, döyüş yoldaşları sağ idilər. Odur ki, aktyordan hər ştrixdə realıq, inandırmaq bacarığı kimi əsas amillər tələb olunurdu. Ssenari müəllifi də, rejissor da qərarlaşdırmışdılar ki, elə film çəkək, təkcə Azərbaycan, Rusiya yox, bütün dünya bəyənsin və görsün ki, bir azərbaycanlı Sovet dövlətində öz xalqını necə layiqincə təmsil edib. O vaxt filmin ümumittifaq təqdimatı oldu. Belə təqdimatlar nadir hallarda olurdu. 14 respublika baxıb rəy deməliydilər. Film bəzi xarici dövlətlərdə də nümayiş olunmuşdu. Çox qərribədir ki, ən çox məktubu Almaniyadan alırdım. Bu ekran əsəri 1985-ci ildə müharibə mövzusunda çəkilən ən yaxşı filmlərdən sayıldı.

Bir də deyir ki, filmi çəkəndə bizə erməni millətindən olan Aslanyan soyadlı bir məsləhətçi göndərdilər. O dövrdə bizi "qardaş" xalqlar adlandırsalar da, bu, qondarma qardaşlıq idi. Erməni tarix boyu bizə düşmən gözü ilə baxırdı. Generalın ömür yolu o qədər də hamar olmayıb. Azərbaycanlı, müsəlman övladının iki dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına layiq görülməsi, general-mayor rütbəsinə qalxması, şübhəsiz ki, çoxlarında paxıllıq, qısqanclıq hissləri oyadırdı. O ki qaldı Aslanyana, bu barədə lazımı insansiyalara xəbər verdik. Onlar da bu adamın dəyişdirilməsi üçün özlərini oda-közə vurdular. Mümkün olmadı. Yalnız ona nail olduq ki, adı titrlərdə ötəri gördündü.

Filmin çəkilişlərində Belarus və Zaqafqaziya hərbi dairələrinin qoşunları iştirak etmişlər. Ekran əsəri tarixi, döyüş, bioqrafik, müharibə janrındadır. Rollarda Viktor Tarasov, Aleksandr Denisov, Şahmar Ələkbərov da çəkilmişlər.

M.MÜKƏRRƏMOĞLU,
"Xalq qəzeti"